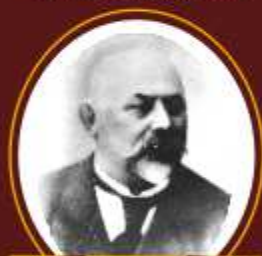

PIVOVAR
SIMON KUKEC
ŽALEC, LAŠKO

1838 - 1910

SIMON KUKEC
Podjetnik, pivovar in hmeljar
1833 - 1910

Ob stoletnici njegove smrti

ZGODBA O USPEHU SIMONA KUKCA

Od železničarskega čuvaja do pivovarja

Znano dejstvo je, da velja Simon Kukec za najpomembnejšega pivovarja, ki ga Laščani imenujejo oče laškega piva. Manj znano pa je, da je poleg pivovarne v Laškem v njegovem času delovala tudi pivovarna v Žalcu, ki je po prvi svetovni vojni prenehala obratovati. Z njo je v Žalcu ugasnila večdesetletna tradicija pivovarstva, ki jo je obudil in vodil prav Simon Kukec.

Kdo je bil Simon Kukec?

MLADOST

Rojen je bil 20. oktobra 1838 v Povirju pri Sežani kot sin malega posestnika. Starša, oče Jakob in mati Helena, rojena Stok, sta bila kmeta. Po osnovni šoli se je zaposlil na železnici. Po tedanji ureditvi je aktivno vojsko služil 12 let in dosegel čin narednika. Kot zastavonoša domobranskega 22. pehotnega polka Wimpfen je v bitki pri Custozzi leta 1866 nosil polkovno zastavo. Rozeta z zastave je v Kukčevem družinskem albumu.

POROKA Z ANO SMOLKA

29. avgusta 1869 se je v Trstu poročil z Ano Smolka, rojeno 5. decembra 1841 v St. Antolu na Slovaškem. Madžarski general Szmolka, ki je odigral pomembno vlogo v madžarski revoluciji leta 1848, je bil Anin stric. Iz Sesljana, kjer je v času poroke delal kot železniški čuvaj, se je z ženo in otrokom preselil v Martinščico pri Reki. Udejstvoval se je kot prevozniški podjetnik pri gradnji pristanišča, žena pa je vodila restavracijo za številne delavce, ki so tedaj gradili pristanišče na Sušaku.

*»Simon Kukec je bil za svoj čas zelo napreden mož, ki je vedno videl priložnost za posel in je bil toliko hraber, da je vsako priložnost tudi uresničil.«
Olga Kabalin*

Družina Kukec: oče Jakob, mama Helena in otroci (Simon drugi z leve)

PRIHOD V ŽALEC IN NAKUP PIVOVARNE

Leta 1880 sta se naselila v Trbovljah in tam vzela v zakup restavracijo Bratovske skladnice - rudniško restavracijo. S tem sta toliko zaslužila, da sta se z družino leta 1887 naselila v Žalcu, kjer je Simon Kukec nakupil toliko nasadov hmelja, da je veljal za veleposestnika. *(Po navedbah iz družinske kronike.)* Od Žuževe vdove je kupil bivšo staro pivovarno, ki jo je leta 1842 ustanovil žalski posestnik Franc Žuža. Varilni kotel te pivovarne, v kateri je pivo varil Franc Reil, je imel komaj 20 hl vsebine. Simon Kukec je v letih 1891/92 povečal žalsko pivovarno, jo povsem moderniziral ter ji dodal lastno sladarno. Poleg pivovaritelja, kletarja in treh sodarjev je bilo v njej zaposlenih še 50 delavcev in štirje uradniki. Leta 1891 je bila zgrajena in za promet odprta železniška proga Celje - Velenje, ki je omogočala lažji transport in povečala promet blaga skozi Žalec: zlasti premoga, pa tudi hmelja in piva.

Oglas v SLOVENSKEM NARODU leta 1886

Leta 1893 je v KMETIJSKIH IN ROKODELSKIH NOVICAH zabeleženo:

Nova pivovarna. V Žalci v Savinski dolini na spod. Štajerskem odpre narodni podjetnik g. Simon Kukec veliko novo pivovarno. V pivovarni zmoglo se bode na leto 24.000 hl piva izvariti.

NAKUP PIVOVARNE V LAŠKEM IN ZDRUŽITEV OBEH PIVOVARN

10. avgusta 1889 je Kukec na dražbi kupil še bližnjo pivovarno v Laškem (tedaj Laški trg). Obe pivovarni je združil in ju imenoval Združene pivovarne Žalec in Laški trg. Pivovarno v Žalcu je vodil sam, v Laškem pa je bil ravnatelj njegov sin Edvard. Hči Aneta, ki se je pozneje poročila z laškim trgovcem

Pivovarna v Laškem na litografiji iz leta 1889

Konradom Elsbacherjerm, je bila glavni knjigovodja (1895 - 1902). Kukec je tudi laško pivovarno vsestransko izpopolnil, jo povečal in opremil z boljšimi stroji in opremo. Uvedel je strogo produkcijsko delitev dela po oddelkih. Z dobro organizacijo v Laškem mu je uspelo doseči v času najboljše gospodarske rasti

po 30.000 do 35.000 hl piva, v Žalcu pa od 15.000 do 20.000 hl piva letno, čeprav se je moral boriti z močno konkurenco domačih pivovarn ter pivovarn v Gradcu in Leobnu. V Žalcu je bila pivovarna tedaj edino podjetje, v Laškem pa je bil med več nemškimi podjetniki edini Slovenec. Zaposloval je samo slovenske delavce in nameščence. Ker slovenskih strokovnjakov za pivovarništvo ni bilo, je raje zaposloval Čeha kot Nemce, kar je bilo v tistih časih ob narodnostnih bojih na Slovenskem Štajerskem zelo pomembno.

SLOVENSKI NAROD je 20.1.1894 med drugim zapisal: Iz Laškega trga, 19. januarja (tukajšnja pivovarna) Kakor znano, stoji že dolgo časa, že mnogo desetletij, v našem trgu pivovarna, ki je ob svojem času precej dobro cvetela, a pred kakimi desetimi leti popolno propala. Tačasni posestnik g. J. Larisch si ni vedel na nobeno stran pomagati in tako je prišla lepa pivovarna z lepim posestvom vred v roke Nürnberške tvrdke Seckendorf Le Vino & Co., ki je imela od prvoimenovanega mnogo denarjev terjati. Pivovarna je lepo naprej spala, zidovje je razpadalo, orodje rjavelo itd. - To je trajalo dve ali tri leta in že bi človek mislil, da bo ta tovarna s sveta izginila, na kar se nenadoma zasliši, da jo je gospod Simon Kukec, Narodni žalski pivovar, od gori omenjene tvrdke kupil. Marsikdo si je mislil, da je tudi ta gospod s tem korakom vse svoje imetje žrtvoval in da mu bo ravno tako šlo, kakor njegovim prednikom. Zmotili smo se. Akoravno je bila pivovarna že močno zapuščena, ji je manjkalo orodja in drugih potrebnih stvari in akoravno ni bilo več jednega odjemnika za pivo, (ker med tem časom ko je pivovarna stala, so se nekdanji odjemniki prestavili in se z drugimi

pivovarnami zavezali), je gosp. Kukec že prvo leto (1886-1887) 2275 hl piva spečal. Kaj je on s svojo pridnostjo dosegel, kažejo jasno naslednje številke: Leta 1888 je že spečal 4725 hl, l. 1889. 5915 hl, l. 1890. 8050 hl, l. 1891. 11.095 hl, l. 1892 10.990 hl, in l. 1893 pa 11.375 hl piva, kojega je razpošiljal in ga še razpošilja po Štajerskem,

Aneta in Edvard Kukec, 1902

Delavci žalske pivovarne z Ano Kukec leta 1895

Kranjskem, Hrvaškem, Goriškem, po Istrski, v Trst itd. itd. Ker se zadnja leta ni več moglo željam odjemnikov po raznih deželah ustreči in vsa naročila izvrševati, bilo je potreba pivovarno povečati in preustrojiti, kar se je lansko jesen in sedanjo zimo zgodilo. -Sloveča firma Raimund Niče v Olomucu je napravila po lastnih načrtih vse potrebne stroje, kotle, ponve in sploh vso potrebno pivovarsko opravo, vse po najnovejšem slogu in po najnovejšem stanju. Ta pivovarna je torej izvirno urejena in zmožna z vsako drugo tekmovati. -Prej se je varilo na jedenkrat 35 hl, sedaj pa 70 hl in če je potreba, se lahko to stori dvakrat v enem dnevu, torej 140 hl, kar znaša na leto čez 42.000 hl. Gotovo lepa številka! Naj še omenimo, da je bilo dne 15 t.m. politično ogledovanje od c.kr. glavarstva v Celji, ki je pivovarno kot izvirno napravljeno in natančno izpeljavo spoznalo, za kar se je dalo posestniku dovoljenje, začeti pivo variti. Tudi finančne in druge oblasti so že te pravice podelile, tako da se bo pivovarna že dne 22 t.m. slovesno otvorila. -Lahko se da misliti, da je ta velikanski napredek ne samo v veselje, ampak tudi v čast našemu trgu, kar se imamo jedino delaonemu in podjetnemu gosp. Kukcu zahvaliti in mu na tem mestu od srca čestitamo in želimo, da bi tudi v prihodnje tako plodonosno deloval v korist industrije na Spodnjem Štajerskem in v splošni blagor! R.K.

TERMALNO PIVO IN PRODOR NA TUJE TRGE

V Laškem je uveljavil novo vrsto piva in prvo pivsko znamko - termalno pivo, ki v nekoliko drugačni obliki obstaja še danes. S številnimi poskusi je ugotovil, da

Delavci žalske pivovarne leta 1898 z Ano in Simonom Kukcem

termalna voda pivu izboljšuje okus. Termalno pivo je začel variti kot svetlo in temno (oboje je bilo močnejše od navadnega), saj se je zavedal, da kupce pritegneš z novostmi. V glasniku Gostilničarske pivovarne je takole najavil novi izdelek: »Druga specialiteta, ki bo presenetila pivopivce, je termalno pivo, s katerim bomo prišli v svet.

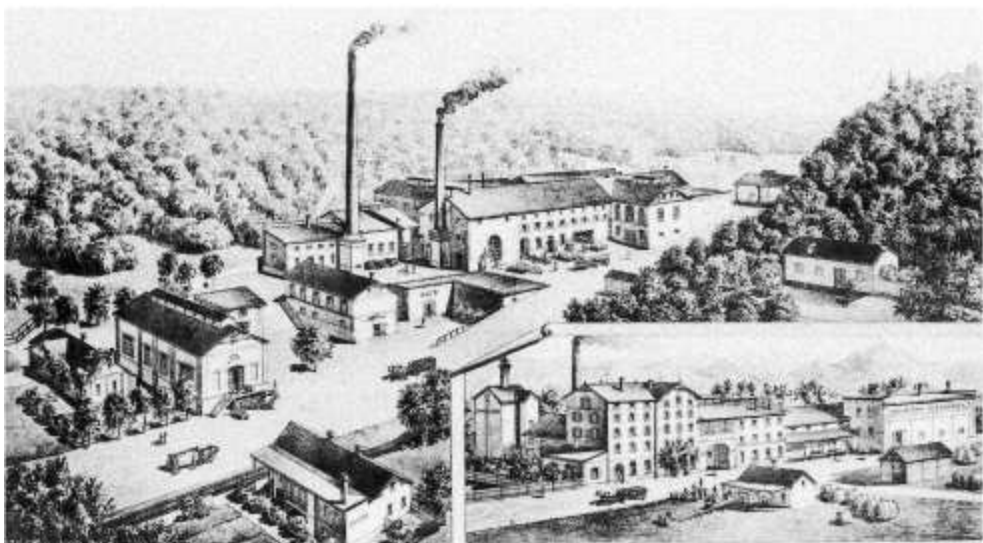
Varjeno bo iz znamenite termalne vode v Laškem ter bo popolnoma podobno plzenskemu pivu, tako glede okusa kakor glede barve.« Ob termalnem pivu je Kukec varil tudi pivo češkega izvora ležak.

Kakovostno pivo mu je omogočilo izvoz v Egipt in Indijo ter kasneje v Budimpešto, kjer sta, po pričevanjih, prevladovala bavarsko in dunajsko pivo. V Laškem so varili še porter, okrog leta 1900 pa sta izpričana marčno in bavarsko pivo. *

Z lastnikom laških toplic Theodorjem Gunklom je imel pogodbo za redno dobavo termalne vode, ki so jo vozili s posebnimi sodi naravnost v proizvodni proces. Laški Nemci in nemškutarji so se iz Kukčevih poskusov norčevali. Zasmehljivo so govorili, da prihaja iz njegove produkcije »Zaubergetränk«. Po časopisih so pisali, da tudi voda iz njegovih studencev ni čista, da je pomešana s talno glinsko; da mu bo Gunkl odpovedal dobavo termalne vode ipd. samo zato, ker je bila pivovarna narodno zavedno slovensko podjetje, ki je uspešno kljubovalo nemški konkurenci. Trdili so, da ima pivovarna s termalnim pivom samo izgubo, da ji grozi polom itd. Njegovo pivo je postajalo vedno bolj kakovostno, kar so priznavali tudi nemški letoviščarji, ki so prihajali v Laško z vseh strani.

** Bavarsko ali münchensko pivo je eno izmed najbolj znanih vrst piva spodnjega vrenja, poznano je pod imenom Hellen (svetlo) in Dunkle (temno) pivo.*

Dunajsko pivo je močnejše od münchenskega, poznano je tudi pod imenom Märzen ali Special (marčno pivo).

Združene pivovarne Žalec - Laški trg na gravuri (zgoraj Laško, spodaj Žalec)

Za svoje proizvode je prejel priznanja (odlikovanja):

- na Obrtni razstavi v Trbovljah (leta 1887);
- na Spodnje-štajerski razstavi v Celju (leta 1888);
- na Svetovni razstavi v Parizu (leta 1900), kjer mu je priznanje podelila francoska vlada. Odtise teh odlikovanj so nosili tudi dopisni listi Kukčeve administracije.

Distribucija in zaloge piva so bile dobro organizirane po mnogih slovenskih krajih: Ljubljana-Sp. Šiška, Hrastnik, Trbovlje, Zagorje, Litija, Kresnice, Jesenice, Bohinjska Bistrica, Celje, Poljčane, Ptuj, Ruše, Radeče, Sevnica, Krško, Brežice, Novo mesto, in drugod. V najem je vzel tudi Skalno klet pod celjskim starim gradom. Leta 1890 je imel celjski Sokol v tem gostišču svojo ustanovno slavnost in velik tekmovalni nastop, ki ga je Kukec podprl, kot je podpiral vse slovenske narodne prireditve. Iz Kukčeve računske knjige za leti 1902/03 je razvidno, da so bili v laški pivovarni poleg sezonskih delavcev zaposleni še: ravnatelj, dva knjigovodja, korespondent, potnik, pivovarski mojster, trije kletarski mojstri, mojster v steklenišnici, strojnik, trije sodarji, pet voznikov, devet priučenih delavcev in kuharica. Slad so dobivali iz Velike Kaniže. Pivske steklenice sta dobavljali Grazer Glasfabrik Hanisch Hildebrand & Co. in steklarna Abel iz Straže pri Rogatcu. Steklenice so bile le litrske z napisi v obliki izbočenega reliefa. V začetku so steklenice zapirali s posebnim zabijačem z globokimi plutovinastimi zamaški. Pozneje so jih zapirali s porcelanskimi zamaški z gumijastim tesnilom in žično odpiralno vzmetjo. Zaboji za steklenice so bili podolgovati z nosilnim ročajem po podolžni sredini. Steklenice so ovijali s slamnatimi ovoji. Premog za pogon Kukčevih pivovarn je dobavljal lastnik velenjskega rudnika Daniel von Lapp.

** Pivo porter, s katerim so laški pivovarji hoteli konkurirati unionskemu pivu bok, so Laščani zaradi pomislekov glede tujega imena začeli imenovati temno laško pivo. To je bilo močno pivo, danes bi v njem namerili nekaj manj kot 18% ekstrakta v osnovni sladici.*

Letak za temno pivo

Odtisi priznanj na dopisnih listih pivovarne

ZDRUŽENE PIVOVARNE ŽALEC IN LAŠKI TRG, D.D.

Simon Kukec je v letih 1901/02 organiziral vse priprave za prodajo in prenos laške in žalske pivovarne novi delniški družbi s sedežem v Ljubljani. Za prodajo se je verjetno odločil iz gospodarskih razlogov. Uradno je ta družba pričela z delom šele 1.9.1903 pod imenom "Združene pivovarne Žalec in Laški trg, d.d.". Njen prvi predsednik in glavni delničar je bil Ivan Hribar, deželni poslanec Kranjske in ljubljanski župan; tretjino delnic je obdržal Simon Kukec, ki je pivovarno vodil še naprej. Ostali delničarji so bili: Vodnik, kamnosek; Eberl, ščetar; dr. Karel Triller, odvetnik v Ljubljani; dr. Josip Karlovšek, odvetnik; Jože Smrtnik, ravnatelj posojilnice; dr. Josip Sernec, odvetnik v Celju; Franc Roblek, posestnik v Žalcu; Ferdinand Roš, posestnik v Hrastniku in še nekateri. Delniška glavnic je znašala prvotno 600.000 kron (po 200 kron za delnico). Zaradi prevrednotenja prvotnih delnic se je leta 1907 delniška glavnic znižala na 240.000 kron. Sicer je bila ta delniška družba dejansko osnovana preko Ljubljanske kreditne banke in pozneje še preko Južnoštajerske posojilnice v Celju. Edvard Kukec je še nadalje ostal ravnatelj laške, Simon Kukec pa žalske pivovarne. Z združenimi finančnimi sredstvi je podjetje dosegalo še

SLOVENSKI NAROD je 8. maja 1901 zapisal: G. Simon Kukec, narodni pivovarnar v Žalcu in v Laškem trgu, je poslal pretečeno leto na svetovno razstavo v Pariz svoje izdelke marčnega, granatnega in cesarskega piva. Te dni je prejel veliko zlato svetinjo s pohvalno diplomo. Ako pomislimo, da je bilo v Parizu razstavljeno najboljše pivo skoraj celega sveta, moramo biti Slovenci pač ponosni, da se je naša domača tordka tako pohvalno odlikovala. To priznanje pa je tembolj pomembno, ker je g. Kukčevo pivo varjeno izključno le iz savinskega hmelja.

Delavci Laške pivovarne leta 1898 (v sredini sedita Aneta in Edvard Kukec)

lepši razvoj. Nemški adresarji so podjetje omenjali pod imenom "Bierbrauereien und Malzfabrik Actiengesellschaft der Vereinigten Brauereien Sachsenfeld und Markt Tüffer".

Trgovsko-obrtniški koledar za leto 1905 je poročal, da laška pivovarna vari marčno in bavarsko pivo. Nabavila je nove stroje za umetno hlajenje vložnih in vrelnih kleti, stroj za izdelovanje ledu, v obeh pivovarnah so uredili nove steklenišnice s snažilnimi in polnilnimi stroji. V Žalcu pa so uredili moderne vložne kleti z ledenicami. Leta 1906 so v laški pivovarni zgradili nov, 40 metrov visok kamin, ki je takrat veljal 4.000 kron.

V januarju 1906 je bila generalna skupščina vseh delničarjev Združenih pivovarn Žalec-Laški trg, d. d. v Ljubljani, na kateri je poročal glavni delničar in predsednik Ivan Hribar. O tej skupščini so pisali časniki obeh slovenskih političnih taborov: liberalni Slovenski narod je pisal za pivovarne ugodno, klerikalni Slovenec pa proti njim. Nasprotniki so vodili žolčne polemike po listih: Deutsche Wacht / Celje/, Grazer Tagblatt, Tagespost, Štajerc /Ptuj/, Laibacher Zeitung, Slovenec. Slovenske pivovarne pa so branili: Slovenski narod, Slovenski gospodar, Domovina, Narodni list, Soča in razna narodna društva.

Ivan Hribar, ljubljanski župan,
(Ivana Kobilca, 1920 - 1926)

Letak v SLOVENSKEM
NARODU leta 1890

SLOVENSKI NAROD je 15.1.1906 v daljšem članku *Delniška pivovarna Žalec - Laški trg med drugim* zapisal: *Prejeli smo naslednje poročilo: Včeraj se je vršil v vrtnem salonu hotela »Ilirija« občni zbor delniške družbe pivovarne Žalec-Laški trg. Od 3000 delnic je bilo zastopanih 2367; udeležba je bila toliko, da je bila dvorana popolnoma polna. Upravni svet je poročal o III. upravnem letu, ki izkazuje v bilanci 263.000 K izgube. Ta izguba izhaja odtod, ker se je podjetju popolnoma neopravičeno predpisalo nad 28.000 K davka. Proti temu predpisu se je seveda upravni svet pritožil. Nadalje se je moralo od poslopij in od strojev odpisati na amortizaciji lani 63.000 K, letos pa 85.000 K. Poleg tega je nastala izkazana izguba vsled visokih pasivnih obresti. Upravni odbor je namreč, da povzdigne produkcijo piva, pivovarno v Laškem trgu popolnoma moderno preuredil, tako da je*

sedaj najboljše in najmodernejše urejena pivovarna na vsem Slovenskem.

SLOVENEK je naslednji dan, 16.1.1906, zapisal, da so Pivovarne Žalec - Laški trg slabo stoječe slovensko podjetje, ki je silno zadolženo in nemočno pred nemško konkurenco in med drugim pribil: **Polom delniške pivovarne Žalec-Laški trg.** ... »Slov. Narod« priobčuje poročilo o predvčerajšnjem občnem zboru deln. pivovarne, ki je namenjeno zgolj le v to, da meče občinstvu pesek v oči. Na malo napako, da je po »Slovenskem Narodu« izguba le 263.000 K namesto 265.626 K, kakor izkazuje oficielna bilanca, se niti ne sklicujemo. Za dva do tri tisoč kron gori ali doli! Samo pri konsumih se šteje vsak groš! Toda kaj naj porečemo k poročilu, ki trdi, da ta ogromna vsota izhaja odtod, ker se je podjetju popolnoma neopravičeno predpisalo nad 28.000 K davka, tedaj za 28.000 kron davka 265.000 K izgube! Kdo se ne prime za glavo! ...

Poročilo »Narodovo« se nadalje sklicuje na izjave »strokovnjaka«, ki je bil poklican v Laški trg in v Žalec in baje izrekel, da je podjetje »nenavadno lepo urejeno,

Laško okoli leta 1903 (levo zgoraj je pivovarna v Podšmihelu)

vseskozi živoljenja sposobno itd.« Delničarji se bodo lepo zahvalili za to »lepo urejenost« in »živoljske sposobnosti«, ki se znači v priznani izgubi okroglo 300.000 K tekom treh let. Te glasovite »strokovnjake« že poznamo. Saj je z izjavo takih »strokovnjakov« družba pričela in je na take izjave se ustanovila. Naravno otročje je danes zidati za take »strokovnjaške« izjave, ko se v številkah bilance kaže dejanski položaj, ki se zamore za strokovnjaka in nestrokovnjaka izraziti le z eno samo besedo: bankrot ...

SVOJI K SVOJIMI

EDINO NARODNO
PIVOVARNIŠKO
PODJETJE!

DELNIŠKA
DRUŽBA

ZDRUŽENIH
PIVOVAREN ŽALEC IN LAŠKI TRG V LUBLJANI

PRIPOROČA SUVOJO VELIKO ZALOGO IZBORNEGA
MARČNEGA IN BAVARSKEGA PIVA
IZ PIVOVARNE ŽALEC IN LAŠKI TRG

Družba se je potrudila urediti svoji pivovarni na najmodernejši način s tem, da si je omislila na laškem popolnoma nove stroje, posebno stroje za umetno hlajenje vlečnih kleti in vrečnic v zvezi s strojem za izdelovanje ledu — vse po najnovejšem sistemu; postavila je v obeh pivovarnah nove steklenice z najnovejšimi snažljivimi in napolnitivnimi stroji, napravila v Zalcu moderne vlečalne kleti z novimi ledenicami ter si v surho povzdige narodnega podjetja in zboljšanja domačega piva nabavila tudi najboljše vrste surovin.

Tako popolnoma moderno preustrojeni in z novejšimi stroji opremljeni pivovarni proizvajale bodeti najboljša piva, tekmovali vsako trdko in prekašali vsa druga enaka podjetja ter delati čisti domači industriji.

Prporočamo se vsem p. n. krčmarjem, hotelom, restavracijam ter slon. občinstvu v mnogobrojna naročila!

SVOJI K SVOJIMI

I. SLOVENSKA
AKCIJSKA
DRUŽBA!

PRVO VEČJE
NARODNO
INDUSTRIJSKO
PODJETJE!

Goriška SOČA pa je v odgovor dne 20. januarija 1906, na prvi strani časopisa v članku **Delniška pivovarna Žalec-Laški trg in klerikalci** v komentarju med drugim zapisala: ... Klerikalci so se spravili v vso perfidnostjo, s katero razpolagajo le oni na gospodarskem polju, na to delniško družbo, in na infamen način so jej začeli podtikati reči, katerih delniška družba ni nikdar zakrivila. Govorili so celo o falzificiranih bilancah. O tem vedoma in hote lagali, obrekovali in sumničili, kakor pač znajo le posvečeni izprijenci v krogu »Slovenca«. Pa zakaj so to delali? Iz poročila o poslovanju omenjene delniške družbe je razvidno, da je isto skozi in skozi pravilno. Delniška družba je sama brez ovinkov pokazala svoje stanje, kakor pač to stori vsak soliden in pameten gospodar, ne pa tako klerikalni sleparji. »Slovenec« se zaganja v to

družbo hote, tako odvrniti javnost od resničnih sleparij, katerega uganjajo ničvoredni »Slovenčevci« ...

Ptujski ŠTAJERC dne 21. januarja 1906 pa navaja: Delniška pivovarna Žalec, Laški trg prišla bo na skoraj na kant. Vse kričanje in hvalisanje provaških dohtarjev nič ni pomagalo. Vsak gostilničar se brani te pive, ki ne more kar se tiče kakovosti, tekmovati z drugimi. Od akcijskega kapitala 600.000 K odpisalo se bode tedaj tudi 300.000 K kot zguba. Koliko ljudi zgubi pri tem denar. Posebno mnogo zgube ima pri tem celjska posojilnica, ki je vsled tega v veliki zadregi. Iz Žalca se nam tudi poroča, da je to pivovarna mnoga delavcev iz službe pustila. Ti siromaki so sedaj v zimskem času brez zaslužka. Delavcem, ki so jih obdržali znižalo se je plačilo in celo podjetje hočejo provaški bistrumci zmanjšati. Tedaj nič z napredkom, nazaj, vedno nazaj in nazadnje bo vse -zaspalo. Pač pri prvaki je mnogokrat »mnogo krika za nič.« To so sadovi, ki jih nese geslo kričačev »Svoji k svojim.«

Predsednik Ivan Hribar je v takratnih razmerah modro vodil gospodarstvo slovenskih pivovarn in s pridom uporabljal vsa izkustva Kukcev. S pomočjo zavednih slovenskih obrtnikov v Ljubljani in slovenske Južnoštajerske posojilnice v Celju so vzdržali zmagovito pot, pa čeprav so morali pozneje znižati glavnico.

Svoji k svojim!

Edino narodno pivovarniško podjetje!

**Delniška družba
združenih pivovaren Žalec in
Laški trg v Ljubljani**

priporoča svojo veliko zalogo izbornega marčnega in bavarskega piva iz pivovaren Žalec in Laški trg vsem p. n. krčmarjem, hotelirjem, restavratirjem in kavarnarjem ter slavnemu občinstvu v mnogobrojna naročila.

Točna postrežba.

Družba se je potrudila urediti svoji pivovarni na najmodernejši način s tem, da si je omislila na liaskem popolnoma nove stroje, posebno stroje za umetno hlajenje vleznih klet in vrenic v zvezi s strojem za izdelovanje ledu vse po najnovejšem sistemu; postavila je v obeh pivovarnah nove steklenice z najnovejšimi snazilnimi in napolnilnimi stroji, napravila v Žalcu moderne vlečne kleti z novimi ledenicami ter si v sorho povzdige naročnega podjetja in zboljšanja domačega piva nabavila tudi najboljše vrste surovin

Tako popolnoma moderna preustrojeni in z novejšimi stroji opremljeni pivovarni proizvajale bodoči najboljša piva, tekmovali z vsako turoko in prehašali vsa druga znaka podjetja ter delali čast domaci industriji.

Prva slovenska akcijska družba. — Prvo večje narodno industrijsko podjetje. — Edina narodna pivovarna na Štajerskem.

Letak "Svoji k svojim"

Podjetje je dosegalo vedno večji uspeh v tehničnem in produkcijskem pogledu.

SLOVENEK je tudi še kasneje rad priobčil novice v zvezi s pivovarno, tako 20. februarja 1913 piše: Pivovarniško podjetje Žalec-Laški trg je imelo v nedeljo občni zbor, na katerem je prišlo do zelo žalostnih pojavov, širijo se glasovi o nameravani prodaji pivovarne. »Narod« ima tu zopet priliko, da se briga za podjetje svojih ljudi, namesto da bi se popolnoma po nepotrebnem brigal za druge.

... ali pa 24. julija 1913, ko je zapisal: Nesreča. Žalec. Hlapec tukajšnje pivovarne Franc Kramer je peljal 18. julija s težko obloženim vozom pivo proti Velenju. Pri nekem ovinku pridrvi v največji brzini nasproti nek samodrč. Konji so se splašili in voz se je prevrnil v globok jarek. Kramer, ki je sedel na vozu, je pri padcu prišel pod voz in se je zelo nevarno pobil. Prepeljali so ga v bolnišnico. Voz in sodi so se razbili.

Simon Kukec je vodil pivovarno v Žalcu do svoje smrti leta 1910, medtem ko se je njegov sin Edvard ob poroki leta 1908 umaknil iz Laškega na posestvo v Žalec.

OBDOBJE MED IN PO PRVI SVETOVNI VOJNI

Med prvo svetovno vojno je pivovarna zaradi pomanjkanja surovin obratovala z manjšo proizvodnjo. Vojna ji je zadala najhujši udarec. V razrvanih valutnih razmerah je dočakala svetovni

Kuponi delnic delniške družbe

prevrat leta 1918, ko so se razmere popolnoma spremenile. Tedaj je bil ravnatelj Oton Balzer, nadpivovaritelj pa Čeh Karel Geiselreiter, ki je bil tedaj tudi član Narodnega sveta v Laškem in pozneje še soustanovitelj laškega Sokola. V začetku leta 1919 je bilo pivo po 2 do 2,40 krone, vino pa po 8 do 16 kron liter. V avgustu 1920 so bile cene že naslednje: navadno pivo po 6, porter po 10, vino 20 do 30, sadjevec pa od 10 do 12 kron. Po prevratu 1918 so v Sloveniji obratovale samo še štiri pivovarne, ki so v letu 1922 zvarile skupno 175.000 hl piva.

Leta 1920 so v Hudi jami zopet odprli premogovnik. Laška pivovarna je prebila skozi skalovje šmihelskega pobočja predor in skozenj zgradila ozkotirno progo za prevoz premoga od rudniškega nakladališča do kurilnice v tovarni. Predor je ohranjen še danes. Podjetje je za stanovanja svojih delavcev hkrati kupilo tudi veliko poslopje pod predorom (vila Karola). Delničarji pivovarne so sklenili izdati 9.000 novih delnic po 200 kron. Od tedaj je znašala delniška glavnicca 2.640.000 kron. Po dveh letih so glavnicco povišali na 8.000.000

Žalec z Delniško pivovarno leta 1918

kron, tako da so lahko predvidevali letno produkcijo 100.000 hl piva. Od leta 1922 do 1926 je bil ravnatelj pivovarne Jože Smrtnik, ravnatelj Celjske posojilnice. Splošne gospodarske razmere so bile zelo slabe. Cene piva so vedno bolj rasle, prav tako cene surovin, povišale pa so se tudi dajatve trošarin. Kot posledica razmer je potrošnja piva močno nazadovala. Nižji sloji so raje pili vino in sadjevec. Nastajali so karteli pivovarn, ki so kar po vrsti uničevali manjše samostojne pivovarne. Tudi v laški pivovarni so se težave kar vrstile. Po nastanku novih

Pivovarna v Žalcu leta 1922

Laška pivovarna po 1. svetovni vojni

državnih meja se je mnogo strokovnjakov in mojstrov vrnilo v svoje države. Tudi stari delničarji laške pivovarne so se zlasti po likvidaciji v Žalcu začeli posvečati drugim interesom, nekaj pa jih je umrlo. Podjetje v Žalcu s pogonom 16 KS in tridesetimi delavci je proizvajalo samo še slad, laška pivovarna s pogonom 160 KS, devdesetimi delavci ter štirimi uradniki pa samo pivo. Leta 1924 je večino delnic žalske in laške pivovarne z nemškim kapitalom na skrivaj pokupila takrat konkurenčna Pivovarna Union, verjetno tudi delnice dedičev Simona Kukca. Otroci Simona Kukca so menda dobili vsak za 20.000 goldin. delnic. Sidi Kukec je svoje delnice po prvi svetovni vojni vnovčila za 20.000 tedanjih dinarjev. (Po pod. iz družinske kronike).

Tako se je končalo Kukčevo obdobje v laški in žalski pivovarski zgodovini.

Žalsko podjetje je leta 1924 nehalo z obratovanjem. Ves industrijski inventar so novi lastniki prodali pivovarni iz Prilepa v Makedoniji.

Prostori so nekaj časa služili trgovini s pivom in hmeljem, leta 1939 pa sta Vilko Senica in zagrebški trgovec Antun Albert ustanovila tekstilno podjetje Jutena industrija Vilko Senica & Co, k.d., Žalec, v katerem so izdelovali predvsem vreče za embaliranje hmelja, ki so jih prej uvažali iz Nemčije. Poslopja nekdanje pivovarne so delno podrli, kar je ostalo pa temeljito preuredili. Ljubljanska pivovarna Union je pokupila še večino delnic laške pivovarne. Marca 1927 je laška pivovarna odpremila zadnje pošiljke piva iz svoje produkcije. Union je še več let po likvidaciji v Laškem prodajal pivo pod oznako "D. D. Laško" ter tako zlorabljal sloves nekdanjega laškega piva.

Stroje, naprave in drug inventar laške pivovarne je pivovarna Union delno razprodala, delno pa ga odpremila v svoje ljubljansko podjetje. Poslopja in ostale nepremičnine je leta 1929 kupil ljubljanski veletrgovec z usnjem Ludvik Gerkman pod pogojem, da v teh prostorih najmanj 20 let ne bo varil piva.

Gerkman je pivovarno najprej preuredil v usnjarno, nato pa v tekstilno tovarno.

Likvidacija pivovarne v Laškem je bila za kraj hud socialni in gospodarski udarec, saj je 100 ljudi ostalo brez zaslužka.

Detajl s slike na strani 9

DRUŽINA SIMONA KUKCA

Po prihodu v Žalec je Simon Kukec zgradil enonadstropno hišo nasproti železniške postaje, ki je danes poznana kot Kolodvorska restavracija. V pritličju je delovala restavracija, ki jo je vodila Ana Kukec, v nadstropju pa je bilo urejeno stanovanje za družino in kasneje tudi gostinske sobe.

Ana in Simon Kukec sta imela osem otrok, štiri hčere ter štiri sinove: Sidonijo (poročeno Belle), Aneto (poročeno Elsbacher), Irmo (poročeno Strgar) in Gizelo (poročeno Šuklje); Rudolfa, Edvarda, Emerika in Vilka. Simon Kukec je bil avtoritativen oče in je od otrok zahteval, da so ga pri sprejemanju pomembnejših odločitev v življenju, kot so bile na primer poroke, ubogali. Smatral je, da za takšne odločitve sinovi sami niso bili dovolj zreli.

Vsa Kukčeva družina je bila narodno zavedna, pri njih so se zbirali slovenski rodoljubi, mladina pa se je udeleževala vseh slovenskih prireditev. Tudi otroci Simona Kukca so ob porokah sledili narodnim idealom družine, tako da je dobil v hišo same

Kolodvorska restavracija Žalec leta 1925

Družina Simona Kukca: stojijo (od leve proti desni) Aneta, Irma, Edvard, Sidi, Emerik, Gisela, Vilko; sedijo Ana, Rudolf, Simon.

narodno zavedne snahe in zete.

Najstarejši sin **Rudolf** (1870 - 1905) se z očetom ni najbolje razumel, uprl se mu je, odšel od doma in mlad umrl.

Sin **Edvard** (1872 - 1931) je kot ravnatelj vodil pivovarno v Laškem tudi še nekaj časa po preoblikovanju podjetja v delniško družbo. Leta 1908 se je vrnil v Žalec in se poročil s hčerko bogatega žalskega posestnika Rudolfa Senice, Fani Senica. Ta je za doto dobila hišo, danes poznano kot »Kukčevo hišo«, ter veliko hmeljišč. Z ženo sta uspešno in skrbno vodila posestvo in trgovala s hmeljem. Edvard se je aktivno vključeval v takratno društveno življenje Žalca, postal prvi starosta Sokola in prvi načelnik gasilske čete v Žalcu.

Najstarejša hči **Sidonija** (1874 - 1948) se je poročila z Ivanom Belletom, ki je bil sposoben kmetovalec, zlasti sadjar in vinogradnik ter od leta 1909 do svoje smrti ravnatelj kmetijske šole v Št. Jurju ob južni železnici (danes Šentjur). Objavil je številne članke o vinogradništvu, sadjarstvu in splošnem kmetijstvu. Njegova strokovna dela so pospeševala kmetijstvo, pripomogel je k obnovi od trsne uši uničenih vinogradov, vplival na organizacijo vinske trgovine, ustanovil Sadjarsko društvo, dvignil živinorejo ter ustvaril na slabem zemljišču šolskega posestva bogate nasade.

Sin **Emerik** (1875 - 1947) se ni nikoli poročil, živel je v Žalcu in se ukvarjal s hmeljarstvom.

Hči **Aneta** (1876 - 1955) je kot glavni knjigovodja med letoma 1895-1902 vodila posle v laški pivovarni. Bila je zelo sposobna in odločna ženska. Poročila se je z laškim veletrgovcem Konradom Elsbacherjern, oba sta bila v Laškem znana kot zavedna Slovenca. Njuna najmlajša hči Sonja se je poročila z Radovanom Gobcem, skladateljem in dirigentom, ki je med

Kukčevi fantje: Vilko, Rudolf, Edvard, Emerik

drugim napisal opereti Hmeljska princesa (1930) in Planinska roža (1937) ter spevoigro Kresniček (1928), vse so bile večkrat uspešno uprizorjene na naših (laških in žalskih) odrih.

Hči **Irma** (1878 - 1908) se je poročila z Vinkom Strgarjem, ki je bil rudarski organizator in eden prvih slovenskih inženirjev montanistike. V letih 1898 - 1900 je bil rudarski študent v Idriji, 1900 - 1907 adjunkt v Celju pri okrajnem rudarskem uradu, 1907 - 1918 v Ljubljani vodja okrožnega rudarskega okraja, 1918 - 1933 rudarski glavar na novo ustanovljenega rudarskega glavarstva. Strgar je v Ljubljani, še pod Avstrijo, uvedel slovensko poslovanje. Sodeloval je v komisiji, ki je izdelala pravilnik bratovskih skladnic za socialno zavarovanje rudarjev. Ustanovil je Društvo slovenskih inženirjev (1910); soustanovil Združenje jugoslovanskih inženirjev in tehnikov (1918) ter mu predsedoval; sodeloval pri pripravah in snovanju TVŠ (tehnične visoke šole) in bil blagajnik društva za njeno gradnjo. V Idriji se je spoprijateljil s Franom Saleškim Finžgarjem, ki je po Strgarjevih hudih življenjskih izkušnjah v povesti Mirna pota ustvaril glavno osebo, dr. Rudija Slaka, ki se poroči z Irmo. Irma v tej povesti je opisana po Irmi Kukec, ostale glavne osebe pa so povzete po družini Simona Kukca. Irma Kukec je umrla mlada - zaradi tuberkuloze.

Najmlajša hči **Gisela** (1879 - 1947) se je poročila z ginekologom dr. Hinkom Šukljetom, tudi predanim

Kukčeva dekleta leta 1902: Sidi, Aneta, Irma, Gisela

društvenim delavcem. Študiral je medicino v Gradcu, kjer je bil med vodilnimi člani akademskega društva Triglav. Služboval je kot sekundarij v Ljubljani, se na povabilo celjskih narodnjakov leta 1893 preselil v Celje in se potem specializiral za ginekologijo. Vneto je

sodeloval v narodnih društvih: kot odbornik Narodne čitalnice, Sokola, predsednik pevskega društva, podpredsednik narodne godbe. Bil je zelo priljubljen. Leta 1894 je ustanovil elitni orkester, pozneje še godalni kvartet, pri Sokolu je ustanovil in vodil tamburaški klub. Uspeli koncerti so močno dvigali narodno v Celju in okolici. Bolehal je za tuberkulozo in iskal zdravja v Zadru, kjer je leta 1903 umrl.

Gisela je nekaj let po moževi smrti z rudarskim inženirjem Skrivanekom pobegnila v Južno Afriko, kjer sta iskala novih življenjskih priložnosti. Skrivaneka je spoznala v domači restavraciji v Žalcu, kjer je stanoval, ko je prišel v Zabukovico reševat težave tamkajšnjega rudnika. V Južni Afriki je Gisela na slepo zaupanje kupila neobstoječ rudnik zlata in premoga ter na ta način izgubila vse svoje premoženje. Preostanek življenja je preživela v revščini.

Najmlajši sin **Vilko** (1881 - 1968) je bil poročen s Štefanijo Vabič. Bil je aktiven pri ustanavljanju Sokola v Žalcu leta 1906. Takrat in tudi kasneje je bil izvoljen za načelnika, bil je dolgoleten član društva, vaditelj in kasneje starosta žalskega Sokola. Člani Sokola so si že od leta 1924 prizadevali za izgradnjo sokolskega doma. Z nakupi zemljišč in gradnjo so pričeli leta 1936, sokolski dom pa so dokončali in slovesno odprli 6. avgusta 1939 poleg Kolodvorske restavracije.

Ana Karčič in Fani Kukec sta bili botri naraščajskemu praporu. Otvoritev doma je bila za trg Žalec velik praznik.

Gisela Kukec

*Otroška vrsta žalskega Sokola
z vaditeljem Vilkom Kukcem leta 1907*

Simon Kukec je umrl 29. septembra 1910, star 72 let in je pokopan v Žalcu. Žena Ana se je po moževi smrti preselila k hčerki Aneti v Laško, kjer je 5. januarja 1915 umrla, stara 74 let, pokopana je v Žalcu.

Otroci Simona in Ane Kukec so imeli veliko potomcev, ki so bili vsi zelo uspešni na svojih področjih. Simon Kukec bi bil nanje zelo ponosen. Zanimivo pa je, da se je že v tretji generaciji potomcev priimek izgubil. Danes živi po svetu 63 potomcev Simona in Ane Kukec. V Žalcu občasno prebiva njuna pravnukinja Olga Kabalin, vnukinja Edvarda Kukca. V Laško pa prav tako občasno prihaja Ljerka Zemljič, tudi pravnukinja Simona in Ane Kukec, vnukinja Anete Elsbacher.

ZAKLJUČEK

Simon Kukec je zavest o pivovarstvu v Laškem tako močno zasidral med ljudi, da so po ukinitvi delniške pivovarne Laščani obudili tradicijo pivovarstva z ustanovitvijo Gostilničarske pivovarne in jo razširili v pojem. To pa je že nova zgodba o uspehu.

Središče Žalca s Kukčevo hišo v ospredju leta 1911

Pri izvedbi projekta so nam prijazno pomagali:

Olga in Igor Kabalin, Ljerka Zemljič, Mitja Gobec ter

Občina Žalec

medobčinska
splošna
knjižnica žalec

Simon Kukec
Podjetnik, pivovar in hmeljar

Izdal in založil
ZKŠT Zavod za kulturo, šport in turizem Žalec,
Aškerčeva 9a, 3310 Žalec, www.zkst-zalec.si

Uredil Uroš Govek

Lektorirala Lidija Koceli

Oblikovala Majda Potočnik

Tisk: Eurograf, d. o. o., Velenje

Naklada: 300 izvodov

Žalec, september 2010

